

სამონადირეო მეურნეობა

შ.პ.ს. „ალაზნის ქალა“

მართვის გეგმა

თბილისი 2024 წ.

შინაარსი

- ა) სამონადირეო მეურნეობის მართვის მიზნები, ამოცანები და განვითარების სტრატეგია --- 4
- ბ) ლიცენზიით განსაზღვრული ტერიტორიის ფიზიკურ-გეოგრაფიული და ბიო-ეკოლოგიური დახასიათება, რომელშიც აისახება ----- 4
- ბ.ა) სამონადირეო მეურნეობის ადგილმდებარეობა და ფართობი ----- 4
- ბ.ბ) სამონადირეო მეურნეობის განთავსების მუნიციპალიტეტის/მუნიციპალიტეტების დასახელება, რეგიონი, რაიონი, სახელმწიფო ტყის ფონდის კვარტალები (სამონადირეო მეურნეობის სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე არსებობის შემთხვევაში), დაცული ტერიტორიის დასახელება ((სამონადირეო მეურნეობის დაცულ ტერიტორიაზე არსებობის შემთხვევაში), გეოგრაფიული მდებარეობა - სამონადირეო მეურნეობის საზღვრების წვეროების X და Y კოორდინატები, აღებული UTM კოორდინატთა სისტემაში; აგრეთვე მყარი გეოგრაფიული ნიშნულები, რომელთა სიახლოვესაც მდებარეობს სამონადირეო მეურნეობა ----- 4
- ბ.გ) ტერიტორიის მოკლე ფიზიკურ-გეოგრაფიული დახასიათება: რელიეფი, სიმაღლე ზღვის დონიდან (ლიცენზიით განსაზღვრულ მთელ ტერიტორიაზე მინიმალური და მაქსიმალური სიმაღლის მითითებით) ----- 4
- ბ.დ) მცენარეული საფარი: ფლორისტული შემადგენლობა, საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების მითითებით, მათი კომპაქტური გავრცელების ადგილები; არსებული ჰაბიტატების ტიპები, მათი ფართობების განსაზღვრა, აღწერა და დახასიათება ----- 5
- ბ.ე) ტერიტორიაზე არსებული (მობინადრე) გარეულ ცხოველთა (ძუძუმწოვრები, ფრინველები, რეპტილიები, ამფიბიები, თევზები) ნუსხა (ქართული და ლათინური დასახელებებით) ტერიტორიაზე არსებული (მობინადრე) ფაუნის საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების ნუსხა (ქართული და ლათინური დასახელებებით) და მათი არსებული მდგომარეობის შეფასება, რიცხოვნობა ----- 6
- გ) სანადირო ცხოველების საბინადრო პირობების შეფასება, რომელშიც აისახება ----- 11
- გ.ა) სავარგულების ფართობების იდენტიფიკაცია სანადირო ცხოველების თითოეული სახეობისათვის შესაფერის და არაშესაფერის საბინადრო ტერიტორიებად ----- 11
- გ.ბ) სავარგულების იდენტიფიკაცია ჰაბიტატების მიხედვით, სავარგულების ეკოლოგიური და ბიოლოგიურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასება ----- 11
- დ) სანადირო ცხოველების რესურსის შეფასება, რომელშიც აისახება ----- 12
- დ.ა) სანადირო ცხოველების სახეობრივი სიმდიდრე ----- 12
- დ.ბ) სანადირო ცხოველების გავრცელება, განსახლება და განთავსება საბინადროდ შესაფერის სავარგულებში ----- 13
- დ.გ) სანადირო ცხოველების დასახლების სიმჭიდროვე შესაფერის საბინადრო სავარგულების ტერიტორიაზე და ტიპოლოგიურ ერთეულებში ----- 15
- დ.დ) სანადირო ცხოველების დაცვა, აღწარმოება და სამეურნეო გამოყენება ----- 16
- დ.ე) შესაფერის საბინადრო სავარგულებში მობინადრე ცხოველების პოტენციალური და ოპტიმალური რიცხოვნობა და დასახლების სიმჭიდროვე ----- 18
- დ.ვ) ბიოტექნიკური ღონისძიებები - სანადირო ცხოველების დაცვის შენარჩუნების, გამრავლების და განსახლების ხელის შეწყობი ღონისძიებები, სანადირო ცხოველების საბინადრო პირობების ხარისხის გაუმჯობესების ღონისძიებები ----- 20
- დ.ზ) სანადირო სამეურნეო გამოყენება, შესაძლებელი მოპოვების კვოტები; სამონადირეო მეურნეობის ეკონომიკური პოტენციალი ----- 20
- ე) სამონადირეო მეურნეობის ზონირება: სამონადირეო მეურნეობის დაყოფა შიდასამეურნეო დანიშნულების მიხედვით: სანადირო უბანი, აღკვეთილი, აღწარმოების უბანი, ნადირ-ფრინველის საშენი ----- 23
- ვ) ცხოველთა აღრიცხვა და მონიტორინგი რომელშიც აისახება: ----- 24
- ვ.ა) მონიტორინგის პროგრამა (მონიტორინგის საქმიანობათა გეგმა); მონიტორინგის მიზანი, ობიექტები, მეთოდები, მონიტორინგის გეგმა წლების მიხედვით; მონიტორინგი უნდა ხორციელდებოდეს სანადირო და საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ ცხოველთა სახეობებზე, შესაბამისი მონიტორინგის შიდა დოკუმენტაციის წარმოებით (ეგერის დღიური, მონიტორინგის ჟურნალი და სხვ.), რომელსაც, აგრეთვე უნდა დაერთოს ფოტომასალა ან/და ვიდეომასალა GPS

კოორდინატების აღნიშვნით (დროისა და თარიღის მითითებით), ასევე კვლევის განმახორციელებელი სპეციალისტის/სპეციალისტების შესახებ ინფორმაცია.-----	24
ვ.ბ) ცხოველთა აღრიცხვის მეთოდები -----	26
ზ) ცხოველთა დაცვისა და აღწარმოების ღონისძიებები, რომელშიც აისახება -----	27
ზ.ა) ცხოველთა რეინტროდუქციის ან/და რესტოკინგის ღონისძიებები (საჭიროების მიხედვით) --	27
ზ.ბ) ბიოტექნიკური ღონისძიებები (სანადირო სახეობების სანაშენები, დამხმარე თავშესაფრები (ტიპი, მდებარეობა) დაავადებების პროფილაქტიკა, საკვებურების მოწყობა, ცხოველთა საკვებ მცენარეთა გაშენება და სხვა) -----	28
ზ.გ) საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ ცხოველთა სახეობების დაცვის, შენარჩუნებისა და აღწარმოების ღონისძიებები -----	29
ზ.დ) ინვაზიური სახეობების ელიმინაციის ღონისძიებები (საჭიროების შემთხვევაში) ----	29
ზ.ე) მოქმედი ბუნებრივი და ანთროპოგენური ნეგატიური ფაქტორების და პოტენციური საფრთხეების იდენტიფიკაცია და მათი აღმოფხვრის/შერბილების ღონისძიებები -----	29
თ) ბიომრავალფეროვნების, მათ შორის, ენდემური და რელიქტური სახეობების, მაღალი კონსერვაციული ღირებულების ტყეების დაცვისა და მდგრადი მართვის ღონისძიებები -	30
ი) ტერიტორიის განაწილება ხანძრის საშიშროების კლასების მიხედვით, ხანძარსაწინააღმდეგო პროფილაქტიკური ღონისძიებების ნუსხა -----	30
კ) ინფორმაცია ტყეების სანიტარიული მდგომარეობის შესახებ და გაუმჯობესების ღონისძიებები, ტყის ენტომომავენებლებით და ფიტო დავადებებით ტყეების დაავადების პროფილაქტიკისა და სალიკვიდაციოდ რეკომენდებული ღონისძიებების ნუსხა ცალკეული ტერიტორიების მიხედვით -	31
ლ) ლიცენზიით განსაზღვრული ტერიტორიის დაცვის მექანიზმები (მცველთა რაოდენობა, ტრენინგი, შესაბამისი ნაგებობები და სხვა) -----	31
მ) სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ტურიზმის განვითარებისათვის (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) დაგეგმილი ღონისძიებები -----	31
ნ) ინფრასტრუქტურის განვითარება: შესასვლელელები, ადმინისტრაციული ინფრასტრუქტურა, ვიზიტორთა მომსახურების ინფრასტრუქტურა (სასტუმრო, ბილიკები, საინფორმაციო ცენტრი და სხვა), ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის საჭირო ელ. მომარაგების, წყალმომარაგების და წყლის არინების სისტემების მითითება, სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე არსებული შიდა ინფრასტრუქტურა (გზები, ნაგებობები) ---	32
ო) სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის საკითხები ----	32
პ) სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე არსებული ჰიდროლოგიური ქსელის დახასიათება --	32

ა) სამონადირეო მეურნეობის მართვის მიზნები, ამოცანები და განვითარების სტრატეგია

გეგმის შემუშავების მიზანია სამონადირეო მეურნეობის ფარგლებში (ლიცენზიით განსაზღვრულ ტერიტორიაზე) გარეულ ცხოველთა დაცვა, აღწარმოება, მდგრადი სარგებლობისა და მათი საბინადრო გარემოს გაუმჯობესების ღონისძიებების დასახვა.

ბ) ლიცენზიით განსაზღვრული ტერიტორიის ფიზიკურ-გეოგრაფიული და ბიო-ეკოლოგიური დახასიათება, რომელშიც აისახება:

ბ.ა) სამონადირეო მეურნეობის ადგილმდებარეობა და ფართობი;

სამონადირეო მეურნეობა მდებარეობს ლაგოდეხი-სიღნაღი-დედოფლისწყაროს სატყეოს ტერიტორიაზე (ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტში) და მისი ფართობი შეადგენს 404 ჰექტარს.

ბ.ბ) სამონადირეო მეურნეობის განთავსების მუნიციპალიტეტის/მუნიციპალიტეტების დასახელება, რეგიონი, რაიონი, სახელმწიფო ტყის ფონდის კვარტალები (სამონადირეო მეურნეობის სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე არსებობის შემთხვევაში), დაცული ტერიტორიის დასახელება ((სამონადირეო მეურნეობის დაცულ ტერიტორიაზე არსებობის შემთხვევაში), გეოგრაფიული მდებარეობა - სამონადირეო მეურნეობის საზღვრების წვეროების X და Y კოორდინატები, აღებული UTM კოორდინატთა სისტემაში; აგრეთვე მყარი გეოგრაფიული ნიშნულები, რომელთა სიახლოვესაც მდებარეობს სამონადირეო მეურნეობა;

სამონადირეო მეურნეობა მდებარეობს მდინარე ალაზანის მარცხენა სანაპიროზე და მოიცავს ჭალის ტყეს. ჩრდილო-აღმოსავლეთიდან ესაზღვრება აფენის სატყეო უბანი, რომელსაც გამოყოფს მდინარე ზანგაურა, ჩრდილოეთიდან და ჩრდილო-დასავლეთიდან „ედემის“ და „კოლაგის“ სამონადირეო მეურნეობები, ხოლო სამხრეთ-დასავლეთით მიედინება მდინარე ალაზანი. სალიცენზიო ტერიტორია გავრცობილია ლაგოდეხის სატყეოს აფენის სატყეო უბნების N7-201 ჰა, N8-223ა, N9-583ა, N18-119 ჰა, N22-4 ჰა კვარტლებში.

სამონადირეო მეურნეობა მდებარეობს შემდეგ გეოგრაფიულ კოორდინატებში:

ცხრილი N1

გეოგრაფიული მდებარეობის კოორდინატებია:

№	X	Y	მხარე
1	579741	4622344	ჩრდილოეთი
2	581305	4618496	სამხრეთი
3	579043	4622004	დასავლეთი
4	582215	4619178	აღმოსავლეთი

ბ.გ) ტერიტორიის მოკლე ფიზიკურ-გეოგრაფიული დახასიათება: რელიეფი, სიმაღლე ზღვის დონიდან (ლიცენზიით განსაზღვრულ მთელ ტერიტორიაზე მინიმალური და მაქსიმალური სიმაღლის მითითებით)

რელიეფი:

ტერიტორია განეკუთვნება დაბლობი ტყეების ზონის აღმოსავლეთ საქართველოს ზომიერი თბილი ჰავის დაბლობის ტყეების ქვეზონას. მდინარე ალაზანის შუა დინების ეს ნაწილი სამხრეთ-დასავლეთით შემოსაზღვრულია კახეთის ქედით, ჩრდილო-აღმოსავლეთით მთავარი კავკასიონის

ქედით და გახსნილია აღმოსავლეთის მხრიდან. განისაზღვრება ზომიერად თბილი ზამთრით და ცხელი ზაფხულით.

სიმაღლე ზღვის დონიდან:

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორია ზღვის დონიდან მდებარეობს 210 მ სიმაღლეზე.

ბ.დ) მცენარეული საფარი: ფლორისტული შემადგენლობა, საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების მითითებით, მათი კომპაქტური გავრცელების ადგილები; არსებული ჰაბიტატების ტიპები, მათი ფართობების განსაზღვრა, აღწერა და დახასიათება;

- ფლორისტული შემადგენლობა:

ცხრილი N2

ხეები და ბუჩქები		შენიშვნა
ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება	
იფანი	Fraxinus excelsior	
რცხილა	Carpinus Caucasica	
თხმელა	Alnus glutinosa	
ზღმარტლი	Mespilus germanica	
ჩვეულებრივი თხილი	Corylus avellana	
შავი კუნელი	Crataegus pentagina	
ცირცელი ჭნავი	Sorbus caucasica	
აკაცია	Robinia pseudoacacia	
პანტა	Pyrus Caucasica	
ტყემალი	Prunus divaricata	
თელა	Ulmus carpinifolia	
კაკლის ხე	Juglans regia	წითელი ნუსხა
ქართული მუხა	Quercus iberica	ენდემური
ნეკერჩხალი	Acer campestre	
ვერხვი	Populus alba	
ტირიფი თხის (მდგნალი)	Salix caprea	
ტირიფი ძეწნა	Salix alba	
კავკასიური ცაცხვი	Tilia caucasica	
შინდი	Cornus mas	
შავი მურყანი	Alnus glutinosa	

არამერქნული მცენარეებიდან გვხვდება ჭინჭარი, მრავალძარღვა, ძალღამყვალა, ასკილი, შინდაწლა, ეკალიჭი და სხვა.

საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი მცენარეებიდან სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებულია **კაკლის ხე (Juglans regia)**.

ენდემური სახეობა:

ქართული მუხა (Quercus iberica)

არსებული ჰაბიტატების ტიპების და ფართობების განსაზღვრა:

ცხრილი N3

N	დასახელება	ფართობი (ჰა)
1	მუხნარები	92
2	რცხილნარები	192
3	ვერხნარი	87
4	იფნარი	20
5	კუნელი	13
სულ		404

ბ.ე) ტერიტორიაზე არსებული (მოზინადრე) გარეულ ცხოველთა (ძუძუმწოვრები, ფრინველები, რეპტილიები, ამფიბიები, თევზები) ნუსხა (ქართული და ლათინური დასახელებებით); ტერიტორიაზე არსებული (მოზინადრე) ფაუნის საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების ნუსხა (ქართული და ლათინური დასახელებებით) და მათი არსებული მდგომარეობის შეფასება, რიცხოვნობა;

ძუძუმწოვრები (Mammalia)

ცხრილი N4

N	ქართული დასახელება	ლათინური დასახელება	შენიშვნა
1	ევროპული ზღარბი	Erinaseus europaeus	
2	კავკასიური თხუნელა	Talpa caucasica	
3	კურდღელი	Lepus europaeus	
4	კავკასიური ციყვი	Sciurus anomalus	წითელი ნუსხა
5	ტყის თაგვი	Apodemus sylvaticus	
6	მინდვრის თაგვი	Apodemus agrarius	
7	წყლის მემინდვრია	Arvicola terrestris	
8	მგელი	Canis lupus	
9	ტურა	Canis aureus	
10	მელა	Vulpes vulpes	
11	წავი	Lutra lutra	წითელი ნუსხა
12	დედოფალა, სინდიოფალა	Mustela nivalis	
13	მაჩვი	Meles meles	
14	ტყის კატა	Felis sylvestris	
15	ენოტი	Procyon lotor	ინვაზიური სახეობა

16	ნუტრია	Myocastor coypus	ინვაზიური სახეობა
17	გარეული ღორი	Sus scrofa	

ფრინველები (Aves)

ცხრილი N5

N	ქართული დასახელება	ლათინური დასახელება	შენიშვნა
1	რუხი ყანჩა	Ardea cinerea	
2	თეთრი ყანჩა	Egella alba	
3	ლამის ყანჩა	Nycticorax nycticorax	
4	დიდი მურტალა	Podiceps cristatus	
5	დიდი ჩვამა	Phalacrocorax carbo	
6	პატარა ჩვამა	Phalacrocorax pygmeus	წითელი ნუსხა
7	მეივანა გედი	Cygnus Cygnus	
8	რუხი ბატი	Anser anser	
9	ამლავი იხვი	Tadorna tadorna	
10	რუხი იხვი	Anas strepera	
11	სტვენია იხვი (ან ჭიკვარა)	Anas crecca	
12	გარეული იხვი	Anas platyrhynchos	
13	ბოლოსადგისა (ან კუდსადგისა) იხვი	Anas aeuta	
14	ჭაჭახა იხვი (ან იხვინჯა)	Anas querquedula	
15	ჩვეულებრივი კაკაჩა	Buteo buteo	
16	მიმინო	Accipiter nisus	
17	ქორი	Accipiter gentiles	
18	მინდვრის ძელქორი	Circus cyaneus	
19	ველის კირკიტა	Falco naumanni	
20	მწყერი	Coturnix coturnix	
21	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	
22	რუხი წერო	Grus grus	წითელი ნუსხა
23	ღალღა	Crex crex	
24	მელოტა	Falga atra	
25	ჩიბუხა	Gallinago gallinago	
26	ტყის ქათამი	Scalopax rusticola	
27	ქედანი	Columba palumbus	
28	გვრიტი	Streptopelia turtus	

29	გუგული	<i>Cuculus canorus</i>	
30	შავი კოდალა	<i>Driocopus martius</i>	
31	მწვანე კოდალა	<i>Picus viridis</i>	
32	დიდი ჭრელი კოდალა	<i>Dendrocopus major</i>	
33	მცირე ჭრელი კოდალა	<i>Dendrocopus minor</i>	
34	შაშვი	<i>Turdus merula</i>	
35	ბოლოშავი	<i>Turdus pilaris</i>	
36	ჯიჯლი	<i>Turdus philomelos</i>	
37	ჩხართვი	<i>Turdus viscivorus</i>	
38	ჩვეულეზრივი ცოცია	<i>Sitta europaea</i>	
39	შოშია	<i>Stirnis vulgaris</i>	
40	ჩხიკვი	<i>Garrulus glandarius</i>	
41	კაჭკაჭი	<i>Pica pica</i>	
42	რუხი ყვავი	<i>Carvus carone</i>	
43	ყორანი	<i>Carvus carax</i>	
44	ჭილყვავი	<i>Carvus frugilegus</i>	
45	ლაჟო	<i>Lanius collurio</i>	
46	ბელურა	<i>Passer montanus</i>	
47	ტოროლა	<i>Galerida cristata</i>	
48	უფეხურა	<i>Caprimulgus europaeus</i>	
49	ყაპყაპი	<i>Caracias garrulous</i>	
50	კვირიონი	<i>Merops apiaster</i>	
51	ოფოფი	<i>Upupa epops</i>	
52	ნამგალა	<i>Apus apus</i>	
53	დიდი წივწივა	<i>Parus major</i>	
54	ბოლოცეცხლა	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	
55	ნიბლია	<i>Carduelis carduelis</i>	
56	ჭავჭავი	<i>Carduelis spinus</i>	
57	ჩიტბატონა	<i>Carduelis carduelis</i>	
58	გულიო (ან გვიძინი)	<i>Columba oenas</i>	
59	გარეული მტრედი	<i>Columba livia</i>	

რეპტილიები (Reptilia)

ცხრილი N6

N	ქართული დასახელება	ლათინური დასახელება	შენიშვნა
1	ჭაობის კუ	Emus orbicularis	
2	კასპიური კუ	Mauremys caspica	
3	გველხოკერა	Pseudopodus apodus	
4	ზოლიანი ხვლიკი	Yacerta strigata	
5	მარდი ხვლიკი	Yacerta agilis	
6	ჩვეულებრივი ანკარა	Nartix nartix	
7	წყლის ანკარა	Nartix feselola	
8	გველბრუცა	Typhlops vermicularis	
9	წენგოსფერი მცურავი	Coluber najadum	
10	წითელმუცელა მცურავი	Coluber jugularis	
11	სახეებიანი მცურავი	Elaphe dione	
12	სპილენძა	Caronella austriaca	
13	კატისტვალა გველი	Telescopus fallax	

ამფიბიები (Amphibia)

ცხრილი N7

N	ქართული დასახელება	ლათინური დასახელება	შენიშვნა
1	ჩვეულებრივი გომბეშო	Bufo bufo	
2	მწვანე გომბეშო	Bufo viridis	
3	ჩვეულებრივი ვასაკა	Hyla arborea	
4	ტბის ბაყაყი	Rana ridibunda	
5	მცირეაზიური ბაყაყი	Rana macrocnemus	

თევზები (Pisces)

ცხრილი N8

N	ქართული დასახელება	ლათინური დასახელება	შენიშვნა
1	მდინარის კალმახი	Salmo fario	წითელი ნუსხა

2	მტკვრის ნაფოტა	Rutilus rutilus caspius	
3	კავკასიური ქაშაპი	Leuciscus cephalus	
4	მტკვრის ტობი	Chondrostoma cyri	
5	მტკვრის ციმორი	Gorbio persa	
6	მტკვრის წვერა	Barbus lacerta	
7	ხრამული	Varicorhinus capoeta	
8	ჭანარი	Barbus capito	
9	მურწა	Barbus mursa	
10	შამაია	Chlcalburnus chaecoides	
11	ამიერკავკასიური თაღლითა	Alburnus charusini hohenackeri	
12	მტკვრის თაღლითა	Alburnus filippi	
13	შავწარბა	Acanthalburnus microlepis	
14	აღმოსავლური ფრიტა	Alburnoides bipunctatus	
15	ამიერკავკასიური ბლიკა	Blicca bjoerkna	
16	აღმოსავლური კაპარჭინა	Abramis brama orientalis	
17	სამხრეთ-კასპიური თეთრთვალა	Abramis sapa bergi	
18	კობრი	Cyprinus carpio	
19	მტკვრის გოჭალა	Nemachilus brandti	
20	ალაზნის გოჭალა	Nemachilus augorae alasanicus	
21	წინააზიური გველანა	Sabanejewia aurata	წითელი ნუსხა
22	ლოქო	Silurus glanis	
23	წითელტუჩა ჭერები	Aspius aspius taeniatus	წითელი ნუსხა

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე წარმოდგენილია ფაუნა შემდეგი რაოდენობით:

- ძუძუმწოვრები - 17;
- ფრინველები - 59;
- რეპტილიები - 13;
- ამფიბიები - 5;
- თევზები - 23.

ძუძუმწოვრებიდან, რომლებიც გვხვდებიან სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე:

- ინვაზიურია - 2 სახეობა.

საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების რაოდენობა:

- ძუძუმწოვრები - 2; ფრინველები - 2; თევზები - 3.

გ) სანადირო ცხოველების საბინადრო პირობების შეფასება, რომელშიც აისახება:

გ.ა) სავარგულების ფართობების იდენტიფიკაცია სანადირო ცხოველების თითოეული სახეობისათვის შესაფერის და არაშესაფერის საბინადრო ტერიტორიებად;

სავარგულების ფართობების სამონადირო ტიპოლოგიური იდენტიფიკაცია განხორციელდა სატყეო მიწების ფონდში - ტყის ტიპების მიხედვით, ხოლო არასატყეო მიწების ფონდში - აგროლანდშაფტების ტიპების მიხედვით.

სანადირო ცხოველების თითოეული სახეობისათვის შესაფერისი და არაშესაფერის საბინადრო ტერიტორიის დადგენისათვის გამოყენებული იქნა ცხოველთა სიმჭიდროვის ინდექსაციის პრინციპები.

გარეული ღორისათვის - საბინადრო შესაფერისი სავარგულებია: მუხნარები, ვერხვნარები, ჭალის ბუჩქნარები, ხევეები და ხრამები. ეპიზოდურად საბინადრო სტაციებია ველობები, სახნავეები, ტყის კულტურები, ბაღები, ჭაობები.

კურდღლისათვის საბინადროდ ვარგისია: მუხნარები, ვერხვნარები, თელნარები, ბუჩქნარები, კულტურები, ველობები, სახნავეები, ბაღები, ხევეები და ხრამები, კლდიანი ნაშალები.

კოლხური ხოხბისათვის საბინადროდ შესაფერისია მუხნარები, ვერხვნარები, ჭალის ბუჩქნარები, ტყის კულტურები, ველობები, სახნავეები, ბაღები.

ტყის ქათმისათვის - საბინადროდ ვარგისია მუხნარები, ვერხვნარები, ბუჩქნარები, კულტურები, ბაღები.

წყალმცურავის და ჭაობის ფრინველებისათვის საბინადროდ ვარგისია მდინარის ჭალა და მდინარისპირა ლელიან-ლაქაშიანები.

ქედანი, გარეული მტრედი, გვრიტი, გულიო (ან გვიძინი) - საბინადროდ ვარგისია მუხნარები, ვერხვნარები, ტყის კულტურები, ბაღები, ველობები, სახნავეები.

მგელი, მელა - საბინადროდ შესაფერისია მთელი ფართობი.

ტურა, მაჩვი, ენოტი - საბინადროდ ვარგისია უშუალოდ ჭალა და მისი მიმდებარე ტყე - ბუჩქნარი ზოლი.

ნუტრია - საბინადროდ შესაფერისია მდინარეების სიახლოვეს შედარებით დაოჭებულ ადგილებში, ლაქაშიანი ჭაობები.

სანადირო ცხოველების საბინადრო სავარგულების ბუნებრივი თვისებები და მათი ტრანსფორმაცია სამეურნეო გამოყენების შედეგად განაპირობებენ ნადირ-ფრინველის დღეღამურ, სეზონურ და წლიურ საბინადრო სივრცის თვისებებს და ხარისხს. სავარგულების სამონადირო-ტიპოლოგიური იდენტიფიკაცია და მათი შეფასება გარეული ცხოველების საბინადროდ ვარგისიანობა ეყრდნობა სატყეო ტიპოლოგიურ, გეობოტანიკურ და სხვა სახის მახასიათებლებს.

გ.ბ) სავარგულების იდენტიფიკაცია ჰაბიტატების მიხედვით, სავარგულების ეკოლოგიური და ბიოლოგიურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასება;

ჭალის მუხნარები - წარმოდგენილია მწიფე ასაკის, საშუალო სიხშირის კორომებით. ნაყოფიერების პერიოდი შეადგენს დაახლოებით 3-5 წელიწადს. ქვეტყე კარგად განვითარებულია, თანაბრად ფარავს მთელ ფართობს, ხოლო რიგ ადგილებში ქმნის ხშირ, გაუვალ რაყებს. ბალახის საფარი თხელი ან საშუალო სიხშირისაა, მხოლოდ ღია ადგილებშია ხშირი. კარგად განვითარებულია სურო, ეკალჯილი, კატაბარდა, ღვედკეცი, სვია.

ვერხვნარ-იფნარები - სამონადირო სავარგული ხასიათდება ვერხვნარებით, იფნარებით, ვერხვნარ-იფნარებით, ვერხვნარ-ტირიფნარებით. გამოირჩევიან დაბალისიხშირით და დიდი სიმაღლით.

რცხილნარები - ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე სავარგულების დიდი ნაწილი უკავია. ცხოველთა თავშესაფრის ადგილი დადებითია, კვების პირობების ხარისხი კი საშუალო.

ქვეტყე - ფართობის ნაწილებში განვითარებულია თანაბრად, ხოლო ნაწილებში წარმოდგენილია მაყვლის ხშირი, გაუვალ რაყებით.

კულტურები - წარმოდგენილია ხელოვნურად გაშენებული კაკლის, აკაციის და თუთის სახით, რომლებიც მოფანტულია სავარგულის მთელ ფართობზე.

ძებვიანები - წარმოადგენს ბუჩქნარ-ბალახიან სავარგულებს. ისინი მეორად წარმოშობისაა და გაბატონებულია მუხნარების ყოფილ ფართობზე.

ველები - მცენარეული საფარის მხრივ განსხვავდებიან ვაკე-ჭალის, პირველი და მეორე ტერასის ველობები.

სახნავეები - სავარგულების ფართობში მდებარე სახნავეები გამოიყენება გარეული ნადირ-ფრინველის დამატებით საკვების წარმოებისათვის და მათ სხვა დანიშნულება არ გააჩნიათ.

წყლები - წყლიან სავარგულებს წარმოადგენს მდინარეების ალაზნის, ინაბოტის და ზანგაურას კალაპოტები.

დ) სანადირო ცხოველების რესურსის შეფასება, რომელშიც აისახება:

დ.ა) სანადირო ცხოველების სახეობრივი სიმდიდრე;

სამონადირო მეურნეობის ტერიტორიაზე სანადირო ცხოველების სიმდიდრე წარმოდგენილია მკვიდრი, ეპიზოდურად მობინადრე ან გადამფრენი სახეობებით.

ცხრილი N9

N	სანადირო სახეობების დასახელება		სტატუსი
	ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება	
ძუძუმწოვრები (Mammalia)			
1	გარეული ღორი	Sus scrofa	ნადირობის ობიექტი
2	კურდღელი	Lepus europeus	ნადირობის ობიექტი
3	მგელი	Canis lupus	ნადირობის ობიექტი
4	მელა	Vulpes vulpes	ნადირობის ობიექტი
5	მაჩვი	Meles meles	ნადირობის ობიექტი
6	ტურა	Canis aureus	ნადირობის ობიექტი
7	ენოტი	Procyon lotor	ნადირობის ობიექტი
8	ნუტრია	Myocastor coypus	ნადირობის ობიექტი
ფრინველები (Aves)			
1	მწყერი	Coturnix coturnix	ნადირობის ობიექტი
2	გვრიტი	Streptopelia turtur	ნადირობის ობიექტი
3	ქედანი	Columba palumbus	ნადირობის ობიექტი
4	გულიო (ან გვიძინი)	Columba oenas	ნადირობის ობიექტი
5	ღალღა	Crex crex	ნადირობის ობიექტი
6	ტყის ქათამი	Scolopax rusticola	ნადირობის ობიექტი
7	ჩიბუხა	Gallinago gallinago	ნადირობის ობიექტი

8	მელოტა	Fulica atra	ნადირობის ობიექტი
9	გარეული მტრედი	Columba livia	ნადირობის ობიექტი
10	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	ნადირობის ობიექტი
11	ჭახჭახა იხვი (ან იხვინჯა)	Anas querquedula ან Spatula querquedula	ნადირობის ობიექტი
12	გარეული იხვი	Anas platyrhynchos	ნადირობის ობიექტი
13	ბოლოსადგისა (ან კუდსადგისა) იხვი	Anas acuta	ნადირობის ობიექტი
14	გაინიერნისკარტა იხვი	Spatula clypeata	ნადირობის ობიექტი
15	სტვენია იხვი (ან ჭიკვარა)	Anas crecca	ნადირობის ობიექტი
16	რუხი იხვი	Anas strepera ან Mareca strepera	ნადირობის ობიექტი
17	რუხი ბატი	Anser anser	ნადირობის ობიექტი

დ.ბ) სანადირო ცხოველების გავრცელება, განსახლება და განთავსება საბინადროდ შესაფერის სავარგულებში;

○ სანადირო ცხოველების გავრცელების არე ფართობის მიხედვით:
ცხრილი N10

N	სანადირო სახეობების დასახელება		კონკრეტული სახეობისათვის საბინადრო სავარგულის ფართობი (ჰა)	შეაფერისი საბინადრო სავარგული
	ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება		
1	გარეული ღორი	Sus scrofa	404	ვერხვნარი, ჭალის ტყე, ბუჩქნარი
2	კურდღელი	Lepus europeus	250	ვერხვნარი, ჭალის ტყე, ბუჩქნარი, ველობი, ნათესი კულტურები
3	მგელი	Canis lupus	404	მთელი ტერიტორია
4	მელა	Vulpes vulpes	404	მთელი ტერიტორია

5	მაჩვი	Meles meles	180	ვერხვანარი, ბუჩქნარი, ველობი, ნათესი კულტურები
6	ტურა	Canis aureus	404	მთელი ტერიტორია
7	ენოტი	Procyon lotor	404	მთელი ტერიტორია
8	ნუტრია	Myocastor coypus	-	მდინარის ნაპირების შედარებით ჭაობიანი ადგილები
9	მწყერი	Coturnix coturnix	-	მთელი ტერიტორია
10	გვრიტი	Streptopelia turtur	404	მთელი ტერიტორია
11	ქედანი	Columba palumbus	404	მთელი ტერიტორია
12	გულიო (ან გვიძინი)	Columba oenas	404	მთელი ტერიტორია
13	ღალღა	Crex crex	404	მთელი ტერიტორია
14	ტყის ქათამი	Scolopax rusticola	404	მთელი ტერიტორია
15	ჩიბუხა	Gallinago gallinago	-	ჭაობიანი ადგილი
16	მელოტა	Fulica atra	-	მდინარის ნაპირი
17	გარეული მტრედი	Columba livia	404	მთელი ტერიტორია
18	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	250	ჭალის ტყე და ბუჩქნარი
19	ჭახჭახა იხვი (ან იხვინჯა)	Anas querquedula ან Spatula querquedula	-	მდინარის ნაპირი, ჭაობიანი ადგილი
20	გარეული იხვი	Anas platyhynchos	-	
21	ბოლოსადგისა (ან კუდსადგისა) იხვი	Anas acuta	-	
22	სტვენია იხვი (ან ჭიკვარა)	Anas crecca	-	
23	რუხი იხვი	Anas strepera ან Mareca strepera	-	
24	რუხი ბატი	Anser anser	-	

მკვიდრი და ეპიზოდურად მოზინადრე სანადირო ცხოველების განსახლება და განთავსება საბინადროდ შესაფერის სავარგულებში:

გარეული ღორი:	სავარგულის ტერიტორიაზე შემოდის ეპიზოდურად ზაფხულის პერიოდში, როდესაც შინაური პირუტყვი გაყვანილია საზაფხულო სამოვრებზე.
კურდღელი:	ბინადრობს სავარგულის ტყეველიანსა და ბუჩქნარში რაც წარმოადგენს მისთვის კარგ თავშესაფარს;
მგელი:	სავარგულის ტერიტორიაზე მისი შემოსვლა-გასვლით შეიძლება დავახისიათოდ ეპიზოდური სახის მოძრაობით. ზოგადად თავს აფარებს ჭალის ტყეს;
მელა:	მოძრაობს სავარგულის მთელ ფართობში. ჭალის ტყის ბინადარია;
ტურა:	მოძრაობს სავარგულის მთელ ფართობში. ჭალის ტყის ბინადარია;
მაჩვი:	მოძრაობს სავარგულის მთელ ფართობში. ჭალის ტყის ბინადარია;
ენოტი:	მოძრაობს სავარგულის მთელ ტერიტორიაზე ჭალის ტყეში არსებულ ფულუროიან ხეებში, მეცხერებში და არადამშრალ წყალსატევეებში;
ნუტრია:	მოძრაობს მდინარეების სანაპირო ზოლის გაყოლებაზე, შედარებით დაჭაობებულ ადგილებში
კოლხური ხოხობი:	ბინადრობს ჭალის ტყის და ბუჩქნარის სავარგულში, გვხვდება ლელიან-ლაქაშიანებში;
ქედანი, გარეული მტრედი, გულიო (ან გვიძინი), გვრიტი:	ბინადრობენ ჭალის ტყეში. გვხვდება ბალებში, ველობებში, სახნავებში.
მწყერი, ღაღღა	სავარგულის ტერიტორიაზე საბუდარი ადგილები მცირეა. შედარებით მეტი რაოდენობით ბუდობს მოსაზღვრე ტერიტორიებზე.
ტყის ქათამი:	სავარგულის ტერიტორიაში საშემოდგო გადაფრენისას შეიძლება დარჩეს ჭალაში ერთი თვით ან მეტი დროით.
წყალმცურავი სანადირო ფრინველები:	მდინარეები ალაზანი, ზანგაურა და ინაბოტი არის მტკნარი წყლით საშუალება ამ ტერიტორიაზე.
ჭაობის ფრინველები (ჩიბუხა, მელოტა...):	მცირე რიცხოვნობა იზამთრებს ჭალის ლელიან-ლაქაშიანსა და ბუჩქნარიან ადგილებში; საგაზაფხულო გადაფრენის პერიოდში რჩებიან ორი კვირიდან ერთ თვემდე, ხოლო საშემოდგომო გადაფრენისას ისვენებენ ერთი კვირამდე.

დ.გ) სანადირო ცხოველების დასახლების სიმჭიდროვე შესაფერის საბინადრო სავარგულების ტერიტორიაზე და ტიპოლოგიურ ერთეულებში;

სამონადირო მეურნეობაში წარმოდგენილია სხვადასხვა კატეგორიის სავარგულების ოპტიმალური ტევადობა, რაც გულისხმობს - სანადირო ცხოველების თოთოეული სახეობის დასახლების სიმჭიდროვეს, ოპტიმალურ რიცხოვნობას ფართობის გარკვეულ ერთეულზე.

გარეული ცხოველების საბინადრო სავარგულების არსებობის პირობების ხარისხის შეფასება სავარგულების ტევადობის მაჩვენებლებში აისახება შემდეგნაირად:

ცხრილი N11

N	სახეობის დასახელება		კონკრეტული სახეობისათვის არსებული საბინადრო სავარგულის ფართობი (ჰა)	არსებული რიცხოვნობა	არსებული რიცხოვნობის დასახლების სიმჭიდროე 100 ჰა-ზე
	ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება			
1	გარეული ღორი	Sus scrofa	404	18	4
2	კურდღელი	Lepus europeus	250	30	12
3	მგელი	Canis lupus	404	5	1
4	მელა	Vulpes vulpes	404	12	3
5	მაჩვი	Meles meles	180	12	7
6	ტურა	Canis aureus	404	22	5
7	ენოტი	Procyon lotor	404	85	21
8	ნუტრია	Myocastor coypus	მდინარის 10 კმ	28	2,8 (მდინარის 1 კმ)
9	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	250	90	36

დ.დ) სანადირო ცხოველების დაცვა, აღწარმოება და სამეურნეო გამოყენება;

სამონადირო მეურნეობის წარმატებული ფუნქციონირების ძირითად მიზანს წარმოადგენს სავარგულების მდგომარეობის შეფასება, დაცვის მუდმივი კონტროლი, მათზე სეზონური დაკვირვებები და აღრიცხვის მეთოდოლოგიური წარმოება. ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე დღემდე ხორციელდება სავარგულების ფიზიკური დაცვა და არსებობის შემთხვევაში ბრაკონიერული ქმედებების აღკვეთა. სანადირო ცხოველების საბინადრო სავარგულების ხარისხის ამაღლების მიმართულებით გაუმჯობესებულია კვების, თავშესაფრების, ბუდობის, ბუნაგობის და ნამატის გამოზრდის ხელშემწყობი პირობები. კონტროლზეა დაავადებათა (არსებობის შემთხვევაში) პრევენციის აღმოფხვრის საკითხები. სანადირო ცხოველების სამეურნეო პროდუქტიულობის გამოყენება განისაზღვრება ყოველწლიურად მოპოვებისათვის დაშვებული რიცხოვნობის გათვალისწინებით.

მაგალითად:

ცხრილი N12

N	მაჩვენებლის დასახელება	სანადირო ცხოველები								
		გარეული ღორი	კურდღელი	მგელი	მელა	მაჩვი	ტურა	ენოტი	ნუტრია	კოლხური ხოხობი

1	შესაფერისი საბინადრო სავარგული	404	250	404	404	180	404	404	(მდინა რის 10კმ)	250
2	საერთო რიცხოვნობა	18	30	5	12	12	22	85	28	90
3	მოპოვების ნორმა %	20	40	50	50	20	50	100	100	20
4	მოპოვების ოდენობა	4	12	3	6	2	11	85	28	18

- სანადირო ცხოველების ბიოლოგიური და სამეურნეო პროდუქტიულობის **სავარაუდო** ნორმები:

სამონადირეო სავარგულების ბიოლოგიური პროდუქტიულობა წარმოადგენს სანადირო ცხოველების წლიური სიცოცხლისუნარიანი ნამატის მიღებას და შენარჩუნებას.

ცხრილი N13

N	სახეობის დასახელება		შეფარდება მამრი ÷ მდედრი	სიმწიფის ასაკი მამრი ÷ მდედრი	ნამატი ერთ ბუდობაზე	წლიური ნამატის რაოდენობა	აღწარმოების დონე %	წლიური ბუნებრივი ნამატი %	წლიური სამ. მატება %	მოპოვები ნორმა %
	ქართული სახელწოდებ ა	ლათინური სახელწოდებ ა								
1	გარეული ღორი	Sus scrofa	$\frac{1 : 2}{1 : 5}$	$\frac{3}{1.5 - 2.5}$	3-7	1-3	100- 300	40-100	20-80	20-60
2	კურდღელი	Lepus europeus	1 : 1	$\frac{1}{0.5}$	2-6	1-5	100- 500	80-150	60- 100	40-80
3	მგელი	Canis lupus	1 : 1	$\frac{2.5 - 3}{1.5}$	4-12	2-6	400- 500	100- 150	50- 100	50-100
4	მელა	Vulpes vulpes	1 : 1	$\frac{1 - 1.5}{1}$	2-6	1-4	200- 400	100- 300	70- 150	20-70
5	მაჩვი	Meles meles	1 : 1	$\frac{2}{1}$	3-5	1-2	100- 300	50-150	30-80	15-30
6	ტურა	Canis aureus	1 : 1	$\frac{2 - 3}{1 - 1.5}$	2-8	1-5	300- 500	100- 200	50- 100	50-100
7	ენოტი	Procyon lotor	1 : 1	$\frac{2}{1}$	2-6	1-3	100- 200	50-100	20- 100	50-100

8	ნუტრია	Myocastor coypus	1 : 1	$\frac{2}{1}$	4-6	1-4	100-200	50-100	20-50	50-100
9	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	$\frac{1 : 2}{1 : 6}$	$\frac{2}{1}$	4-6	1-6	200-600	100-200	50-150	20-80

○ სანადირო ცხოველების მატების **სავარაუდო** დინამიკა - პერიოდი 5 წელი:

ცხრილი N14

სახეობის დასახელება / წლიური ბუნებრივი ნამატი %	პერიოდი 5 წელი				
	2024	2025	2026	2027	2028
	არსებული	მატება	მატება	მატება	მატება
გარეული ღორი - 50%	18	27	41	62	31
კურდღელი - 60%	30	48	77	123	197
მგელი - 60%	5	8	13	21	34
მელა - 100%	12	24	48	56	112
მაჩვი - 40%	12	17	24	34	48
ტურა - 60%	22	35	56	90	144
ენოტი - 60%	85	136	218	349	558
ნუტრია 60%	28	45	72	115	184
კოლხური ხოხობი - 50%	90	135	203	305	458

დ.ე) შესაფერის საბინადრო სავარგულებში მოზინადრე ცხოველების პოტენციალური და ოპტიმალური რიცხოვნობა და დასახლების სიმჭიდროვე;

სამონადირეო მეორნეობის ტერიტორიაზე შესაფერისი საბინადრო სავარგულებში მოზინადრე ცხოველთა გარემოება განხილულია მიმდინარე პროექტში. სავარგულების ხარისხიანი მდგრადობა ხელს უწყობს ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე მოზინადრე ნადირ-ფრინველის პოტენციალური და ოპტიმალური რიცხოვნობის შენარჩუნებას. შესაფერისი სამონადირეო სავარგულების ფართობში შეიძლება იზინადრონ მხოლოდ იმ რაოდენობის სანადირო ცხოველებმა რამდენი საარსებო სივრცეც გააჩნია ამა თუ იმ სახეობას.

განვიხილოთ სამონადირეო მეურნეობის შესაფერის საბინადრო სავარგულებში მოზინადრე ცხოველების პოტენციალური და ოპტიმალური რიცხოვნობის **ზოგადი მაჩვენებელი**.

ცხრილი N15

N	სახეობის დასახელება		ცხოველთა პოტენციალური, ოპტიმალური რიცხოვნობა ყოველ 100 ჰა-ზე ბონიტეტის მაჩვენებლების შესატყვისად					ოპტიმალური რიცხოვნობა შესაფერისი სავარგულების 100 ჰა-ზე	შესაფერის სავარგულების ფართობი ჰა	არსებული რიცხოვნობა შესაფერისი სავარგულების ფართობზე
	ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება	I	II	III	IV	V			
1	გარეული ღორი	Sus scrofa	16	12	8	4	2	12	404	18
2	კურდღელი	Lepus europeus	150	100	7	35	15	15	250	30
3	მგელი	Canis lupus	2	1	0.6	0.3	0.1	1	404	5
4	მელა	Vulpes vulpes	25	15	10	5	2	10	404	12
5	მაჩვი	Meles meles	12	8	5	5	1	12	180	12
6	ტურა	Canis aureus	25	15	10	5	2	5	404	22
7	ენოტი	Procyon lotor	15	10	8	2	1	8	412	85
8	ნუტრია	Myocastor coypus	10	7	4	4	1	4	(მდინარის 10კმ)	28
9	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	220	120	90	45	20	90	200	90

- სანადირო ცხოველების ზრდადობა/კლებადობის დინამიკა წლების (პერიოდი: ბოლო სამი წელი) მიხედვით:

ცხრილი N16

ქართული დასახელება	ლათინური დასახელება	წელი		
		2021	2022	2023
გარეული ღორი	Sus scrofa	5	15	18
კურდღელი	Lepus europeus	45	40	30

მგელი	Canis lupus	1	10	5
მელა	Vulpes vulpes	10	12	12
მაჩვი	Meles meles	8	25	12
ტურა	Canis aureus	9	19	22
ენოტი	Procyon lotor	35	125	85
ნუტრია	Myocastor coypus	21	32	28
კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	120	100	90

სამონადირეო მეურნეობის მიერ ჩატარებული მონიტორინგის საფუძველზე ყოველწლიურად ხდება მტაცებელი ცხოველების რიცხოვნობის რეგულირება, რაც ხელს უწყობს სასარგებლო ნადირ-ფრინველის პოპულაციის ზრდის მაჩვენებლის ხარისხის ამაღლებას.

დ.ვ) ბიოტექნიკური ღონისძიებები - სანადირო ცხოველების დაცვის შენარჩუნების, გამრავლების და განსახლების ხელის შეწყობი ღონისძიებები, სანადირო ცხოველების საბინადრო პირობების ხარისხის გაუმჯობესების ღონისძიებები;

ბიოტექნიკური ღონისძიებები პირობითად შეგვიძლია განვიხილოთ ორ ჯგუფად:

- ღონისძიებები, მიმართული სანადირო ცხოველების საბინადრო სავარგულებში არსებობის პირობების ხარისხის გაუმჯობესებაზე, სადაც უმჯობესდება კვების, თავშესაფრის, ბუდობის და ბუნაგობის, ნამატის გამოზრდის და სეზონური ადგილგადასაცვლების პირობები.
- ღონისძიებები, მიმართული უშუალოდ გარეული ცხოველების დაცვაზე, შენარჩუნებაზე, გამრავლებაზე და განსახლებაზე, სადაც ხორციელდება სანადირო ცხოველების სახეობრივი სიმდიდრის რიცხოვნობის გაზრდა, სავარგულებში განსახლება. საჭიროებისამებრ ხელოვნური მოშენება.

სამონადირეო მეურნეობაში სანადირო ცხოველების დაცვა, შენარჩუნება, აღწარმოება, რაციონალური გამოყენება და ბიოტექნიკური ღონისძიებების ჩატარება ეყრდნობა გარეულ ცხოველების რიცხოვნობის მდგრად მდგომარეობას.

სამონადირეო მეურნეობის სავარგულები ძირითადად წარმოადგენს ჭალის ტყეს. არსებული გარეული ნადირ-ფრინველის საბინადრო პირობების მდგომარეობა დღეის მდგომარეობით დამაკმაყოფილებელია.

დ.ზ) სანადირო სამეურნეო გამოყენება, შესაძლებელი მოპოვების კვოტები; სამონადირეო მეურნეობის ეკონომიკური პოტენციალი;

- სანადირო ცხოველების **სავარაუდო** სამეურნეო გამოყენება სამონადირეო მეურნეობის სავარგულებში:

ცხრილი N17

N	სახეობის დასახელება		ობტინირებული რიცხოვნობა 100 ჰა	სავარგულის ფართობი (ჰა)	არსებული რიცხოვნობა	მოპოვების ნორმა %	წლიური სავარგულო სამეურნეო გამოყენება
	ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება					
1	გარეული ღორი	Sus scrofa	12	404	18	20	4
2	კურდღელი	Lepus europeus	15	250	30	40	12
3	მგელი	Canis lupus	1	404	5	50	3
4	მელა	Vulpes vulpes	10	404	12	50	6
5	მაჩვი	Meles meles	12	180	12	20	2
6	ტურა	Canis aureus	5	404	22	50	11
7	ენოტი	Procyon lotor	8	404	85	100	85
8	ნუტრია	Myocastor coypus	4	მდინარის 10კმ	28	100	28
9	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	90	250	90	20	18

სამონადირეო მეურნეობის სავარგულებში ჩატარებული საველე სამუშაოების შედეგად მიღებული მონაცემების საფუძველზე, სანადირო ცხოველებზე კანონით დადგენილი ნადირობის სეზონის დროს შესაძლებელია დაიშვას ნადირობა და ცხოველთა მოპოვებისათვის განისაზღვროს მათი სულადობის რაოდენობის და პროცენტული მაჩვენებლის გათვალისწინებით.

○ გარეული ცხოველების მოპოვების შესაძლებელი კვოტები:
ცხრილი N18

N	სახეობის დასახელება		არსებული რიცხოვნობა	არსებული რიცხოვნობის დასახელების სიმჭიდროვე 100 ჰა- ზე	წლიური მოპოვების ნორმა%	აღებული %	მოპოვების შესაძლებელი რაოდენობა
	ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება					

1	გარეული ღორი	Sus scrofa	18	3	20-60	20	4
2	კურდღელი	Lepus europeus	30	12	40-80	40	12
3	მაჩვი	Meles meles	12	12	15-30	20	2
4	მელა	Vulpes vulpes	12	2	20-70	50	6
5	ტურა	Canis aureus	22	4	50-100	50	11
6	მგელი	Canis lupus	5	0,5	50-100	50	3
7	ენოტი	Procyon lotor	85	9	50-100	100	85
8	ნუტრია	Myocastor coypus	28	2,8 (მდინარის 1კმ)	50-100	100	28
9	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	90	130	20-80	20	18

სამონადირეო მეურნეობის მიერ გარეული ცხოველების მოპოვების კვოტების მოთხოვნა მომდევნო წლებისთვის იქნება სხვა რიცხობრივი მაჩვენებლებით, იმ პერიოდში ცხოველთა პოპულაციის მდგომარეობისა და ჩატარებული აღრიცხვის მონაცემების გათვალისწინებით. ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე ნებისმიერი სახის ნადირობა მოხდება ნადირობის სეზონის ვადებში კანონით დადგენილი წესების მკაცრი დაცვით.

- სამონადირეო მეურნეობის ეკონომიკური პოტენციალი:

მომსახურების სავარაუდო ხარჯები:

ცხრილი N19

N	მომსახურების დასახელება	დღიური მომსახურების ფასი (ლარი)
1	ტრანსპორტირება	350
2	გამყოლი, მეგზური	50
3	კვება	70
4	ღამის თევა	70
•	რეინჯერის ყოველთვიური ხელფასი (2)	800
•	ნადირობისმცოდნე	400
•	დირექტორი	700
სულ ხარჯი		2440

ცხრილი N20

N	სახეობის დასახელება	რაოდ. თანხა	კვოტა	ხარჯი	შემოსავალი
			სულ თანხა (ლარი)	მოსაკრებელი (ლარი)	მოგება (ლარი)
1	გარეული ღორი	სული	4	4	4
		თანხა	2800	400	2400
2	კურდღელი	სული	12	12	12
		თანხა	300	24	276
3	მგელი	სული	3	3	3
		თანხა	450	300	150
4	ტურა	სული	11	11	11
		თანხა	330	22	308
5	მელა	სული	6	6	6
		თანხა	600	300	300
6	ენოტი	სული	85	85	85
		თანხა	425	85	340
7	ნუტრია	სული	28	28	28
		თანხა	140	28	112
8	კოლხური ხობობი	სული	18	18	18
		თანხა	900	270	630
9	მაჩვი	სული	2	2	2
		თანხა	100	40	60
სულ ჯამი			6045	1469	4576

ე) სამონადირეო მეურნეობის ზონირება: სამონადირეო მეურნეობის დაყოფა შიდასამეურნეო დანიშნულების მიხედვით: სანადირო უბანი, აღკვეთილი, აღწარმოების უბანი, ნადირ-ფრინველის საშენი.

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ეკოლოგიური უსაფრთხოებისა და წონასწორობის შენარჩუნების მიზნით სავარგულების საერთო ფართობის 25%-მდე უნდა განეკუთვნოს მიზნობრივ ტერიტორიულ ერთეულებს. ამისათვის სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორია, შიდასამეურნეო დანიშნულების მიხედვით, უნდა დაიყოს შემდეგ ერთეულებად (სქემა მოცემულია თანდართულ რუკაზე):

- აღკვეთილი უბანი: N9 კვარტალი - 44.9ჰა.
- აღწარმოების უბანი: N7,8,9 კვარტალი - 44,9ჰა.
- სანადირო უბანი: N18,22 კვარტალი - 314.2ჰა
- ნადირ-ფრინველის საშენები - N8 კვარტალი

ვ) ცხოველთა აღრიცხვა და მონიტორინგი, რომელშიც აისახება:

ვ.ა) მონიტორინგის პროგრამა (მონიტორინგის საქმიანობათა გეგმა); მონიტორინგის მიზანი, ობიექტები, მეთოდები, მონიტორინგის გეგმა წლების მიხედვით; მონიტორინგი უნდა ხორციელდებოდეს სანადირო და საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ ცხოველთა სახეობებზე, შესაბამისი მონიტორინგის შიდა დოკუმენტაციის წარმოებით (ეგერის დღიური, მონიტორინგის ჟურნალი და სხვ.), რომელსაც, აგრეთვე უნდა დაერთოს ფოტომასალა ან/და ვიდეომასალა GPS კოორდინატების აღნიშვნით (დროისა და თარიღის მითითებით), ასევე კვლევის განმახორციელებელი სპეციალისტის/სპეციალისტების შესახებ ინფორმაცია.

მონიტორინგის პროგრამა შედგენილია განსაზღვრული სამოქმედო გეგმის მიხედვით. მონიტორინგის ძირითად მიზანს წარმოადგენს სამონადირე მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებული როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობებზე დაკვირვების წარმოება. მათი მდგომარეობის შეფასება. მონიტორინგი ხორციელდება სანადირო და საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ ცხოველთა სახეობებზე, შესაბამისი მონიტორინგის შიდა დოკუმენტაციის წარმოებით (ეგერის დღიური, მონიტორინგის ჟურნალი და სხვ.), რომელსაც, აგრეთვე ერთვის ფოტომასალა ან/და ვიდეომასალა GPS კოორდინატების აღნიშვნით ან დროის და თარიღის მითითებით, *(აღნიშნულ დოკუმენტაციას წერილობითი სახით ვაგზავნით გარემოს ეროვნულ სააგენტოში, ყოველი ახალი სანადირო სეზონისთვის ცხოველთა სამყაროს ობიექტების სარგებლობისათვის კვოტების მოთხოვნის დროს).*

ქვემოთ მოცემულია მონიტორინგის ერთწლიანი გეგმა. ამავე სქემით განხორციელდება მონიტორინგი მომდევნო 5(ხუთი) წლის განმავლობაში. შესაძლებელია მას დაემატოს ის საკითხები, რომლებიც დამატებით (წარმოქმნის შემთხვევაში) შემდგომ პერიოდისათვის იქნება განსახორციელებელი.

განვიხილოთ მონიტორინგის პროგრამა:

ცხრილი N21

N	სამონიტორინგო საკითხები	მონიტორინგის პერიოდი	შემსრულებელი	რეკომენდაცია / ქმედება
1	სამონადირე მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებული როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობებზე დაკვირვება	წლიწადში 2-ჯერ (გაზაფხული / შემოდგომა)	ნადირმცოდნე, რეინჯერი	აღრიცხვის ჩატარება და შედეგების ანალიზი
2	სამონადირე მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებული როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობების მათი გამრავლება / განვითარებისათვის ხელისშემშლელი ფაქტორების არსებობის დადგენის კუთხით მდგომარეობაზე დაკვირვება	წლიწადში 2-ჯერ (გაზაფხული / შემოდგომა)	ნადირმცოდნე, რეინჯერი	საფრთხეების იდენტიფიკაცია და ასეთის შემთხვევაში რეკომენდაციების მომზადება

3	სამონადირე მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებული როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობებზე აღწარმოების მიმდინარეობაზე (ამ ქმედებების განხორციელების დაკვირვება	წლიწადში 2-ჯერ (გაზაფხული / შემოდგომა)	ნადირმცოდნე, რეინჯერი	ეფექტურობის დადგენა და ხელისშემშლელი ფაქტორების გამოვლენა
4	სამონადირე მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებული როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობებზე საბინადრო გარემოს მდგომარეობაზე დაკვირვება ჰაბიტატების მიხედვით	წლიწადში 2-ჯერ (გაზაფხული / შემოდგომა)	ნადირმცოდნე, რეინჯერი	აღდგენითი ქმედებები
5	სამონადირე მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებული როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობებზე დაავადებების არსებობაზე და მისი აღმოფხვრისათვის განხორციელებულ ქმედებებზე დაკვირვება	ყოველწლიურად	ნადირმცოდნე, ვეტერინარი, რეინჯერი	გამოვლენა და მისი აღმოფხვრისათვის განხორციელებული ქმედებები
6	მცენარეთა მავნე დაავადებების არსებობაზე დაკვირვება	წლიწადში 1-ჯერ	მეტყვევ სპეციალისტი, რეინჯერი	-
7	ინვაზიურ სახეობებზე დაკვირვება	მუდმივად	რეინჯერი	სამონიტორინგო დაკვირვება გათვალისწინებით მათი ბუნებიდან ამოღება ნადირობის გზით
8	სავარგულების ბიოტექნიკური ღონისძიებების მართვა	მუდმივად	რეინჯერი	-

საქმიანობის დროში განაწილება (პერიოდი 5 წელი)

ცხრილი N22

წელი	2024	2025	2026	2027	2028
ქმედება					
1. ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება					
1.1. ტურისტული ბილიკების მოწყობა					
1.2. ტურისტების მოსაზიდად სარეკლამო კამპანიის შემუშავება					
2. ბიოტექნიკური ღონისძიებები					
2.1. სამარილეების მოწყობა					
2.2. მიწავაშლას, ქერის, სიმინდის და სხვა მარცვლეული კულტურების დათესვა					
2.3. საკვებურების მოწყობა					
2.4. ზოგიერთი სახის მცენარეული კულტურების გაშენება/დათესვა					
3. დაცვითი ღონისძიებები					
3.1. ფირნიშების განლაგება/განახლება					
3.2. რეინჯერებისათვის ტრენინგის ჩატარება - ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე არსებული ფლორისა და ფაუნის დაცვის, მათი მდგარი განვითარების, ბიოტექნიკური თუ სხვა რიგი სახის ღონისძიებების ჩატარების წარმატების განხორციელების მიზნისათვის					
4. ნადირობა და ტერიტორიის მონიტორინგი					
4.1. ნადირობა დადგენილი კვოტების ფარგლებში					
5. ხობბის ვოლიერის გაფართოება					
6. გარეული ღორის საშენის გაფართოება					
7. ნადირობა ინვაზიურ სახეობებზე					

ვ.ბ) ცხოველთა აღრიცხვის მეთოდები

სამონადირო მეთოდების ტერიტორიაზე ცხოველების დათვლა და მონიტორინგი ხდება სეზონურად ზამთრისა და გაზაფხულის პერიოდში, ბუნებრივი კლიმატური პირობების ხელშეწყობის გათვალისწინებით. აღრიცხვა წარმოებს სანადირო მეთოდების რეინჯერების ან საჭიროების შემთხვევაში მოწვეული სპეციალისტის (ნადირობისმცოდნე) მიერ. წინასწარ

სპეციალურად შემუშავებულ ცხრილებში განხილულ იქნება არიცხვის დრო, კვარტლები, მარშრუტის კოორდინატები, სახეობათა ჩამონათვალი, რიცხოვნობა და სხვა.

შესრულებული სამუშაოების მონაცემები აისახება სააღრიცხვო ჩანაწერების დღიურში.

სანადირო ცხოველების დასახლების სიმჭიდროვის და რიცხოვნობის დადგენის მიზნით შემუშავებულია სხვადასხვა სახის აღრიცხვის მეთოდები, მაგ.: ცხოველთა გამორეკვის, ექსკრემენტების ჩანიშვნის, ფოტოხაფანგების, აკუსტიკური, აბსოლუტური, ლენტისებური, ირიბი, კომბინირებული, მოქმედი ბუდეებისა და ბუნაგების აღრიცხვის, თოვლზე ნანახი კვლების ჩანიშვნით ან სხვ. გამომდინარე იქიდან თუ რომელი მეთოდი მისაღები, სამონადირო მეურნეობა იყენებს მისთვის სასურველ შერჩეულ მეთოდს.

o სააღრიცხვო ბარათის ფორმის ნიმუში

დამკვირვებელი (აღმრიცხველი) -----

რიცხვი ----- საკვლევი რეგიონი -----

ტყის კვარტალი N ----- ამინდი ----- დაწყების დრო -----

----- დამთავრების დრო -----

ტრანსექტის მიმართულება -----

ტრანსექტის სიგრძე (კმ) -----

N	სახეობა (ობიექტი)	ასაკი	სქესი	ობიექტის რაოდენობა (კლასტერი)	პოვნის დრო	შენიშვნა
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						

ზ) ცხოველთა დაცვისა და აღწარმოების ღონისძიებები, რომელშიც აისახება:

ზ.ა) ცხოველთა რეინტროდუქციის ან/და რესტოკინგის ღონისძიებები (საჭიროების მიხედვით);

ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე სანადირო ცხოველების შემოყვანა და განსახლება განხორციელდება საჭიროებისამებრ, მიზნობრივი შერჩევის გზით. ცხოველების შემოყვანისათვის დაგეგმილი ღონისძიებები ეცნობება საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამის სამსახურებს.

დღევანდელი მდგომარეობით სამონადირო მეურნეობაში გარეული ცხოველების შემოყვანა არ ხორციელდება.

ზ.ბ) ბიოტექნიკური ღონისძიებები (სანადირო სახეობების სანაშენები, დამხმარე თავშესაფრები (ტიპი, მდებარეობა) დაავადებების პროფილაქტიკა, საკვებურების მოწყობა, ცხოველთა საკვებ მცენარეთა გაშენება და სხვა);

სანადირო ცხოველების დაცვის, შენარჩუნების, გამრავლების, განსახლების და საბინადრო პირობების ხარისხის გაუმჯობესების ხელის შეწყობი ღონისძიებებისათვის საჭიროა ეფექტური ბიოტექნიკური ღონისძიებების წარმოება, რისთვისაც საჭიროა სანადირო ნადირ-ფრინველისათვის მაღალი ხარისხის ბიოლოგიური პირობების უზრუნველყოფა.

სამონადირო მეურნეობის ტერიტორიის N9 კვარტალში მოწყობილია კოლხური ხობისა და გარეული ღორის საშენები.

- გარეული ნადირ-ფრინველის დამატებითი საკვებით უზრუნველყოფა

სამონადირო მეურნეობის ტერიტორია განთავსებულია ჭალის ტყის ზონის ფარგლებში, სადაც ბინადრობენ მისთვის დამახასიათებელი ტიპიური გარეული ცხოველები. სამონადირო მეურნეობის რეინჯერები სისტემატურად უზრუნველყოფენ მათ დამატებითი საკვების მიწოდებით. ამ ტიპის სამუშაოები ხელს უწყობს პოპულაციის ზრდის ხარისხის მაღალ მაჩვენებელს, რაც შემდგომში დადებითად მოქმედებს სამონადირო მეურნეობის სწორი მართვის ფუნქციონირებაზე.

ცხრილი N23

N	გარეული ცხოველების სახეობები	ქვამარილი (კვ)	ნეკერი ოთლიანი (კონა)	თივა (კვ)	მარცვლოვანი საკვები (კვ)	წვნიანი ძირნაყარი (კვ)
1	გარეული ღორი 1 სულზე	1.5 – 2	-	-	50-60	100
2	კურდღელი 80 სულზე	1-1,5	30-40	400 - 500	20-25	40
3	კოლხური ხობი 100 ფრთაზე	-	-	-	10	-

ნაყოფის მომცემი მარაგის შემქმნელი კულტურები

ცხრილი N24

N	დასახელება	ხელოვნური კულტურები	ბუნებრივი
1	ვაშლი	+	-
2	თუთა	+	-
3	ჭერამი	+	-
4	კაკალი	+	+
5	კოწახური	-	+
6	ტყემალი	-	+
7	კვრინჩხი	-	+
8	დიდგულა	-	+

9	აკაცია	+	+
10	კუნელი	-	+
11	ასკილი	-	+
12	მაყვალი	-	+
13	ეკალიჭი	-	+
14	სურო	-	+
15	ანწლი	-	+

იმ შემთხვევაში თუ გამოვლინდა ნადირ-ფრინველის მკვეთრი მატება და მოთხოვნადი გახდება დამატებითი საკვების საჭიროება, მოწყობილ საკვებურებში მოხდება როგორც საკვების, აგრეთვე სამარილებში ქვამარილების შეტანა.

ზ.გ) საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ ცხოველთა სახეობების დაცვის, შენარჩუნებისა და აღწარმოების ღონისძიებები;

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობებიდან გხვდება:

საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების რაოდენობა:

- ძუძუმწოვრები - 2;
- ფრინველები - 2;
- თევზები - 3.

სამონადირეო მეურნეობა ახორციელებს ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე არსებული სანადირო და საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების ფიზიკურ დაცვას, ბრაკონიერული ქმედებების აღკვეთას. ყურადღება ექცევა სანიტარული ნორმების, დაავადების პრევენციის, ხანძრის დაცვის მიზნით პროფილაქტიკური სამუშაოების განხორციელებას. მიზნობრივად მიმდინარეობს ღონისძიებები სავარგულებში ცხოველების საბინადრო პირობების ხარისხის გაუმჯობესებაზე. კონტროლდება მტაცებელი ცხოველების რაოდენობა, რომლებიც ზიანს აყენებენ, როგორც სასარგებლო სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობებს. ნიშანდობლივია, რომ ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე ნადირობა მიმდინარეობს მხოლოდ სანადირო უზნისთვის მინიჭებულ სავარგულში, რომელიც არ განეკუთვნება აღწარმოებისა და აღკვეთილის უზნებისათვის განკუთვნილ ტერიტორიებს. ასეთი სახის ქმედებები ხელს უწყობს სასარგებლო სანადირო და საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების პოპულაციის მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ზ.დ) ინვაზიური სახეობების ელიმინაციის ღონისძიებები (საჭიროების შემთხვევაში);

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ინვაზიური სახეობებიდან ბინადრობს ენოტი (Procyon lotor) და ნუტრია (Myocastor coypus). სამონიტორინგო დაკვირვების გათვალისწინებით მათი რიცხოვნობის მატების შემთხვევაში, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამის სამსახურებთან გაწეული რეკომენდაციების საფუძველზე შესაძლებელია ჩატარდეს სხვა სახის ელიმინაციის ქმედებები. ამ ეტაპზე მათი ბუნებიდან ამოღება ძირითადად ხდება ნადირობის საშუალებით.

ზ.ე) მოქმედი ბუნებრივი და ანთროპოგენური ნეგატიური ფაქტორების და პოტენციური საფრთხეების იდენტიფიკაცია და მათი აღმოფხვრის/შერბილების ღონისძიებები;

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე მოქმედი ბუნებრივი და ანთროპოგენური ნეგატიური ფაქტორები ამ დროისთვის არ მოქმედებს. სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ფიტოსანიტარული მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. დაავადების კერები არ არის გამოვლენილი. პერიოდულად (წელიწადში 1-ჯერ) ხდება ტყის მასივების სანიტარულ-ეკოლოგიური მდგომარეობის

მონიტორინგი (დამატებითი მონიტორინგი/კვლევის ჩატარება განიხილება განსაკუთრებულ შემთხვევებში, კერძოდ: მავნებლების აფუტკარების, სწრაფი ხმობის, სტიქიური უბედურების თუ სხვა სახის გამოვნილიანი საფრთხეების დროს). დაავადებათა კერების აღმოჩენის შემთხვევები ეცნობება საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამის სამსახურებს, რათა დროულად მოხდეს ფიტოპათოლოგიური და ენტომოლოგიური კვლევები და რეკომენდირებული სამუშაოების ჩატარება. ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე ხორციელდება ტყის მასივების შემოვლა და კონტროლი.

თ) ბიომრავალფეროვნების, მათ შორის, ენდემური და რელიქტური სახეობების, მაღალი კონსერვაციული ღირებულების ტყეების დაცვისა და მდგრადი მართვის ღონისძიებები;

ბიომრავალფეროვნების დაცვის ღონისძიებებისათვის მიზანშეწონილია მუდმივი მეთვალყურეობის ქვეშ არსებული ცოცხალი ორგანიზმების ფიზიკური, ადგილობრივი მკვიდრი სახეობრივი შემადგენლობის, მრავალფეროვნების, მათი გენეტიკური დაბინძურებისაგან, ეკოსისტემებისა და ჰაბიტატების პირვანდელი სახის შენარჩუნება, მავნებლებისაგან დაცვა.

ტყეები, სადაც აღინიშნება ბიომრავალფეროვნების ელემენტების მაღალი კონცენტრაცია გლობალურ, რეგიონულ ან „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობები და ერთზე მეტი ენდემური სახეობა, ასევე ბუნებრივი ლანდშაფტის წარმომქმნელი ტყეების (მათ შორის ჭალის ტყეები) მართვისას უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს მინიმალური ჩარევა. საჭიროების შემთხვევაში, აქტიური მენეჯმენტის გზით, აუცილებელია ჩატარდეს კონსერვაციული და მდგრადი მართვის ღონისძიებები.

საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი მცენარეებიდან სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებულია **კაკლის ხე (Juglans regia)**.

ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე ტყეების მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. მაღალი რეგენერაციის ხარისხის საფუძველზე ტყის მდგომარეობა სტაბილურია. არსანიშნავია, რომ ალაზნის ჭალა წარმოადგენს „ზურმუხტის ქსელის“ პან-ევროპულ ეკოლოგიურ ქსელს (შეთავაზებული საიტი GE000022). სამონადირეო მეურნეობის რეინჯერების მიერ ხორციელდება ტერიტორიის დაცვა - პატრულირება.

ი) ტერიტორიის განაწილება ხანძრის საშიშროების კლასების მიხედვით, ხანძარსაწინააღმდეგო პროფილაქტიკური ღონისძიებების ნუსხა;

საქართველოს ტყეების რთული რელიეფური ადგილმდებარეობის გამო ტყის ხანძრებთან ბრძოლის პროფილაქტიკური ღონისძიებები ძირითადი პრიორიტეტული საკითხია. საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2013 წლის 17 ივლისის N179 ბრძანების „ტყის აღრიცხვის, დაგეგმვისა და მონიტორინგის წესის დამტკიცების შესახებ“ მიხედვით, ხანძრის საშიშროების კლასი - ტყის ხანძრების წარმოშობის ხარისხი ადგილსამყოფელის პირობებთან დაკავშირებით, რომელიც განისაზღვრება ტყის უბნის ხანძრის საშიშროების შეფასების შკალით. შკალა შედგება ხუთი კლასისაგან:

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორია წარმოდგენილია ხანძრის საშიშროების მე-V ხარისხის კლასისაგან, რომელიც მოიცავს თხმელის, ლაფნის, ვერხვის კორომებს, მარადმწვანე ბუჩქნარებს, ჭალის ტყეებს, და სხვა ჭარბტენიან ტერიტორიებზე არსებულ კორომებს.

ხანძრის პრევენციის მიზნით ხდება ტყის ეკოსისტემების პერიოდულად გაწმენდა ნაყარისგან, ხმელი ტოტებისგან, მალე აალებადი ნივთიერებებისგან, შუშის ნატეხებისგან და სხვა ისეთი ნარჩენებისგან, რომლებიც ნაგვის სახით შესაძლებელია იქნას ნანახი ტყეში ან ბუჩქნარში.

ხანძარსაწინააღმდეგო ქმედებებიდან აუცილებელია ტყის ხანძრებისაგან დაცვის პროფილაქტიკური ღონისძიებების განხორციელება:

- ა) სახანძრო დანიშნულების საავტომობილო გზების გასუფთავება ნაყარი ტოტებისგან ტყის იმ უბნებში, რომლებიც ხასიათდება მაღალი სახანძრო საშიშროებით;
- ბ) მოსალოდნელი ინტენსიური ხანძრის კერების აღმოფხვრის მიზნით, არსებულის შემთხვევაში ტყეების ჩახერგილობისაგან გაწმენდა;
- გ) სამონადირეო მეურნეობის რეინჯერების მიერ ხანძრების გაჩენაზე მეთვალყურეობა, ხანძარსაშიშ პერიოდში სადღეღამისო მორიგეობა;

- დ) სამონადირეო მეურნეობის რეინჯერების აღჭურვა თანამედროვე კავშირგაბმულობის საშუალებებით (რაცია, მობილური ტელეფონები);
 - ე) სახანძრო ინვენტარითა და ტექნიკით უზრუნველყოფა;
 - ვ) ტყეში სახანძრო უსაფრთხოების დაცვის ნიშნების განლაგება;
 - ზ) მოსახლეობასთან/ფერმერებთან სათანადო სააგიტაციო მუშაობა;
 - თ) ხანძარსაშიში კორომებიდან ძირნაყარი ხე-ტყის გამოტანა და უსაფრთხო ადგილზე განთავსება;
 - ი) ნადირობისა და ნადირობის სეზონის დაწყების წინ მონადირეების ინფორმირება ტყეების ხანძრებისგან დაცვასთან დაკავშირებით.
- ტყეში ხანძრის გაჩენის შემთხვევა დაუყოვნებლივ ეცნობება შესაბამისი უწყების სამსახურებს.

კ) ინფორმაცია ტყეების სანიტარიული მდგომარეობის შესახებ და გაუმჯობესების ღონისძიებები, ტყის ენტომომავენებლებით და ფიტო დავადებებით ტყეების დაავადების პროფილაქტიკისა და სალიკვიდაციოდ რეკომენდებული ღონისძიებების ნუსხა ცალკეული ტერიტორიების მიხედვით;

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ფიტოსანიტარული მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. დაავადების კერები არ არის გამოვლენილი.

აუცილებელია, წლის გარკვეულ პერიოდში, სათანადო სპეციალისტის მიერ მეურნეობის რეინჯერებთან ერთად მოხდეს ტყის მასივების სანიტარულ-ეკოლოგიური მდგომარეობის მონიტორინგი და შეფასება. დაავადებათა კერების აღმოჩენის შემთხვევა კი დაუყოვნებლივ ეცნობოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამის სამსახურებს. კონსულტაციისა და შემდგომი მითითებების საფუძველზე ჩატარდეს ფიტოპათოლოგიური და ენტომოლოგიური კვლევა. კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით დაიგეგმოს დაავადებათა სალიკვიდაციო სამუშაოები, სადაც მავნებლებთან ბრძოლაში გამოყენებულ იქნება ის ბიოლოგიური პრეპარატები, რომლებიც დაშვებულია საქართველოს კანონმდებლობით.

ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე, სამონადირეო მეურნეობის რეინჯერების მიერ ხდება ტყის მასივების შემოვლა და სათანადო კონტროლი.

ლ) ლიცენზიით განსაზღვრული ტერიტორიის დაცვის მექანიზმები (მცველთა რაოდენობა, ტრენინგი, შესაბამისი ნაგებობები და სხვა);

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიას დაცვის მიზნით ემსახურება ორი რეინჯერი. სამონადირეო მეურნეობის რეინჯერები ახორციელებენ ლიცენზიით განსაზღვრული ტერიტორიის შემოვლას და სისტემურ კონტროლს; აღკვეთავენ ნებისმიერი სახის ბრაკონიერულ ქმედებებს; აწარმოებენ როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების აღრიცხვას; აკონტროლებენ და აკვირდებიან კანონმდებლობით დადგენილი წესით გამოყოფილ ტყეკაფებს; უზრუნველყოფენ ტყის მასივების სანიტარული მდგომარეობის მონიტორინგს; აქტიურად ასრულებენ ბიოტექნიკური ღონისძიებებისათვის განკუთვნილ სამუშაოებს; ასეთი და სხვა სახის საკითხების ქმედებების უკეთ მართვისათვის მათ ყოველწლიურად უტარდებათ შესაბამისი ტრენინგი. ტერიტორიაზე განთავსებულია კომპლექსები. ლიცენზიით განსაზღვრული ტერიტორიის დაცვის მიზნით შემოვლაზე რეინჯერების გასვლა ხდება მეურნეობის არსებული სახლიდან.

მ) სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ტურიზმის განვითარებისათვის (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) დაგეგმილი ღონისძიებები;

სამონადირეო მეურნეობის ძირითადი ნაწილი განკუთვნილია ტურისტთა მონადირეებისათვის ნადირობის პროცესის ჩასატარებლად, ასევე განიხილება სხვა რიგი ტურისტული მოგზაურობები სპეციალური მარშრუტებით, სადაც სურვილის შემთხვევაში მათ შეეძლებათ დაათვალიერონ ახლომახლო მდებარე ისტორიული ძეგლები: მაჭის ციხე, სოფელ ფონას წმ. სამების, ხოშატანის ღვთისმშობლის, ლელიანის წმ. თეოდორე ტირონის ეკლესიები და სხვ. მოინახულონ ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიის ულამაზესი ბუნება.

ნ) ინფრასტრუქტურის განვითარება: შესასვლელები, ადმინისტრაციული ინფრასტრუქტურა, ვიზიტორთა მომსახურების ინფრასტრუქტურა (სასტუმრო, ბილიკები, საინფორმაციო ცენტრი და სხვა), ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის საჭირო ელ. მომარაგების, წყალმომარაგების და წყლის არინების სისტემების მითითება, სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე არსებული შიდა ინფრასტრუქტურა (გზები, ნაგებობები);

სამონადირეო მეურნეობის შესასვლელები და ბილიკები კეთილმოწყობილია, იწმინდება პერიოდულად. საინფორმაციო ცენტრის ფუნქციას ასრულებს სამონადირეო მეურნეობის მიმდებარედ კერძო საკუთრებაში არსებულ ტერიტორიაზე მდგარი შენობა, რომელიც მომსახურება ვიზიტორებს. შენობაში არის სასადილო, მოსასვენებელი ოთახი, საშხაპე.

ო) სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის საკითხები;

საყოფაცხოვრებო ნარჩენების წარმოქმნა ხდება ნებისმიერ ტერიტორიაზე. ამ მხრივ გამონაკლისს არც სამონადირეო მეურნეობის ლიცენზირებული ტერიტორია წარმოადგენს.

ნარჩენების მართვის მიზნით უზრუნველყოფილი იქნება სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე დაგროვილი საყოფაცხოვრებო და სხვა სახის ნარჩენების გაუვნებელყოფა და ტერიტორიიდან გატანა, სანიტარულ-ჰიგიენური და ეპიდემიოლოგიური უსაფრთხოების ნორმებისა და წესების დაცვით. აკრძალულია ნარჩენების სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე დაყრა და ჩაყრა წყლის ობიექტებში. სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე დადგმულია ნაგვის ურნები, საიდანაც ადგილობრივი ძალებით ხდება ნარჩენების გატანა ტერიტორიის გარეთ განთავსებულ ნაგავსაყრელზე.

პ) სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე არსებული ჰიდროლოგიური ქსელის დახასიათება.

სამონადირეო მეურნეობის ლიცენზიით განსაზღვრულ ტერიტორიაზე მიედინება მდინარე ინაზოტი, ზანგაურა, ხოლო წყლების მთავარი არტერიაა მდინარე ალაზანი, რომელიც ბუნებრივი საზღვრის ფუნქციასაც ასრულებს. აღნიშნული მდინარეები გაზაფხულის პერიოდში, წყალდიდობების დროს მკვეთრად იცვლიან კალაპოტს, ზოგჯერ იტბორება ტერიტორიის დიდი ნაწილი.